

A l a n d s l a n d s k a p s n ä m n d s f r a m

ställning till Alands landsting med förslag till

N:o 15/1947.

landskapslag angående landskapsförvaltningen un-

derlydande arbetares uti landskapet Aland rätt

till pension.

Ordinarie och extra tjänstemän och befattningshavare i landskapet äro i lagstiftning tillförsäkrade pensionsförmåner. I landskapets arbete anställda arbetare äro icke, i motsats till vad fallet är i riket, tillförsäkrade förenämnda förmåner. Här föreligger otvivelaktigt en brist i landskapets lagstiftning. I riket tillkom redan den 17 juni 1925 en förordning, genom vilken statens arbetares pensionsförhållanden reglerades. Denna riksförordning har sedan ändrats ett flertal gånger, och under det senaste året har man på grund av penningvärdets ständiga fall varit nödsakad att årligen genom förordning bestämma storleken av de arbetarpensioner, som under sagda år skall utbetalas. Förutsättning för erhållande av arbetarpension är, att arbetaren varit anställd i statens stadigvarande arbete och haft sin huvudsakliga utkomst därav. Såsom stadigvarande arbete anses på ett fortgående arbetsförhållande grundat regelbundet arbete vid statens

arbetsplatser. Med statens arbetsplats jämställas med hänsyn till arbetarens pensionsår även den tjänstetid, under vilken statens arbetare tidigare skött sådan statens tjänst eller befattning, vars innehavare enligt lag är berättigad till pension, eller annars under regelbunden uppsikt av myndighet varit i statens tjänst. Pensionsåldern är såsom för tjänstemän och befattningshavare fastställd till sextiotre år, men kan arbetare därförinnan erhålla pension, om han till följd av kroppsslyte eller nedsatta kropps- eller själskrafter blivit varaktigt oförmögen till statens stadigvarande arbete. För erhållande av pension erfordras, att arbetare innehar minst tio till pension berättigade tjänsteår, eller vid avgång på grund av oförmåga till arbete varit under de närmaste fem åren minst tolv arbetsveckor varje kalenderår samt under dessa fem år sammanlagt minst etthundratjugofem arbetsveckor i statens stadigvarande arbete. Nödgas arbetare på grund av i arbetet ådragen kroppsskada eller sjukdom avgå, kan honom, i likhet med vad om tjänstemän och befattningshavare är stadgat, tilldelas pension oberoende av uppnådd ålder eller tjänstetidens längd. Pensionsåren börja löpa vid tjugofem års ålder - för tjänstemän och befattningshavare vid 30 år - och upphöra vid uppnådda sextiosju år. Full

pension utgår med sextio procent av medelarbetsinkomsten under de fem närmaste kalenderåren för uppnåendet av pensionsålder eller vid tidigare avgång före förlusten av arbetsförmågan. För det fall att arbetsinkomst minskats på grund av sjukdom eller nedsatt arbetsförmåga eller annan orsak finnes särskilda föreskrifter för beräkandet av medeldagsinkomsten, vilket även är fallet, då arbetaren icke under de närmaste fem åren varit i statens arbete. I förordningen ingå vidare bestämmelser om beräkandet av pensionsår vid avbrott i arbetet, förfarandet vid ansökan av pension, upphörandet av rätt till pension, m.m.

Såsom tidigare påpekats är det en allvarsam brist, att landskapets arbetare icke i lagstiftningsväg tillförsäkrats pensionsförmåner. Med hänsyn härtill och i medvetande därom, att Landstinget städse ställt sig välvilligt, då det gällt att tillförsäkra person i landskapets tjänst de förmåner, som åtnjutas av personer i motsvarande ställning i riket, har landskapsnämnden ansett nödigt utarbeta förslag till landskapslag i ämnet. Förslaget grundar sig på rikslagstiftningen, anpassad efter landskapets särställning och de lokala förhållandena. Någon närmare utredning av lagparagra-

324
322
fernas innehåll torde icke vara av nöden, då för riksförordningens innehåll i stora drag redan redogjorts.

Hänvisande till förestående får landskapsnämnden vördsammast i öfrigt relägga Landstinget till antagande nedanstående

L a n d s k a p s l a g

angående landskapsförvaltningen underlydande arbetares uti landskapet Åland rätt till pension.

I enlighet med Ålands landstings beslut stadgas efter framställning av Ålands landskapsnämnd:

1 §.

I landskapet Ålands arbete anställd arbetare, som därav har sin huvudsakliga utkomst, är berättigad till pension ur landskapsmedel i enlighet med vad nedan stadgas.

Vad i 1 mom. sagts, gäller även arbetare, vilken såsom arbetspliktig varit i statens arbete.

Arbetare i landskapets tjänst anses erhålla sin huvudsakliga utkomst, om han minst åtta veckor under kalenderåret varit i sådant landskapets arbete, som bör anses såsom huvudsyssla.

Med landskapets arbete jämföras, förutom i fall, som nämnas i

8 §, den tjänstetid, under vilken landskapets arbetare tidigare varit i statens arbete eller skött sådan landskapets eller statens tjänst eller befattning, vars innehavare enligt lag är berättigad till pension, eller annars under regelbunden uppsikt av myndighet varit i landskapets eller statens tjänst.

2 §.

Villkor för erhållande av pension är:
att arbetare uppnått sextiotre års ålder eller att han därförinnan till följd av kroppsslyte eller nedsatta kropps- eller själskrafter blivit varaktigt oförmögen till sitt arbete; och

att han därjämte innehar minst tio till pension berättigande tjänsteår samt att han före sextiosju års ålder eller, därest han därförinnan erhållit avsked från landskapets arbete, före sin avgång under de fem närmast föregående åren varit minst tolv arbetsveckor varje kalenderår samt under dessa fem år sammanlagt minst etthundratjugofem arbetsveckor i landskapets eller statens arbete.

Nödgas arbetare till följd av i landskapets arbete ådragen kroppsskada eller sjukdom såsom oförmögen till landskapets arbete därifrån avgå, kan honom tilldelas pension, oberoende av om han uppnått den

1525
ålder, från vilken rätt till beräkning av pensionsår vidtager, samt pensionsårens antal och tjänstetidens längd. Har han själv avsiktligt ådragit sig skadan eller väsentligen därtill medverkat, kan honom helt och hållet förvägras pension eller dess belopp enligt prövning nedsättas.

Har arbetare till följd av krigshändelserna under åren 1939-1940 förlorat sin arbetsplats och icke under år 1940 varit anställd i landskapets eller statens arbete, må icke sagda omständighet anses hava avbrutit hans arbetsförhållande, ifall han senast under år 1941 ånyo inträtt i landskapets eller statens arbete.

Lag samma vare, om arbetaren till följd av krigshändelserna under år 1944 förlorat sin arbetsplats och om han under sagda år icke haft erforderligt antal arbetsveckor samt för såvitt han senast under år 1945 ånyo trätt i landskapets eller statens arbete.

Arbetsförhållandet må ej heller anses hava blivit avbrutet under de år arbetaren såsom arbetspliktig varit i annat än landskapets eller statens arbete.

3 §.

Såsom pensionsår, vilka arbetare får tillgodoräkna sig, anses,

1527
förutom i fall, som nämnas i denna paragrafs 2 och 3 mom., den tid, under vilken han, efter att hava uppnått tjugofem års ålder och innan han uppnått sextiosju års ålder, varit anställd uti arbete, som i 1 § nämnes.

Har arbetaren under något kalenderår varit kortare tid än åtta veckor i landskapets eller statens arbete, räknas sagda tid icke honom till godo vid beräkning av pensionsår.

Nödgas arbetare avgå till följd av ålder eller kroppsslyte eller nedsatta kropps- eller själskrafter, räknas då alla hans tjänsteår såsom pensionsår.

4 §.

Inträffar under de åldersår, då pensionsår beräknas, avbrott i pensionsåren, sammanräknas vid beräkandet av pensionsåren antalet arbetsveckor under olika arbetsperioder, varvid femtiotvå arbetsveckor motsvarar ett arbetsår.

5 §.

Såsom arbetsvecka anses vid beräkning av pensionsår jämväl

- a) lagenlig semester, under vilken till arbetaren erlägges lön;
- b) tid, under vilken arbetare till följd av i arbetet ådragen

kroppsskada eller genom arbetet förorsakad sjukdom eller till följd

av offentligt uppdrag är förhindrad att utföra sitt arbete;

c) högst tretton veckor i kalenderåret för annan än i punkt b)

nämnd sjukdom;

d) högst fyra veckor i kalenderåret av tid, under vilken arbetare,

ehuru han icke blivit uppsagd, till följd av avbrott i arbetet

av orsak, som icke berott av honom, icke fått utföra sitt arbete;

e) högst fyra veckor i kalenderåret av tid, som arbetaren varit

borta från arbete, då han flyttat från en landskapets eller statens

arbetsplats till en annan; samt

f) högst fyra veckors utevaro från arbetet under kalenderåret,

om densamma föranletts av annat av arbetsledningen godkänt skäl

än ovan är sagt.

Inskränktes antalet arbetsdagar i veckan för någon tid till följd

av minskat arbete eller annan dylika orsak till tre dagar i veckan

eller därunder, anses högst fyra dylika veckor under ett kalenderår

såsom hela arbetsveckor och återstoden såsom halva arbetsveckor.

6 §.

Beloppet av full pension utgör sextio för hundra av den medelar-

betsinkomst arbetare under de i 2 § nämnda fem kalenderåren erhållit,

för överarbete erhållen gottgörelse icke medräknad, dock sålunda, att

pensionen genom utjämning uppåt fastställles till fulla hundra mark.

Naturaförmåner skola uppskattas i penningar enligt medelpriset på or-

ten. Högsta beloppet av full pension utgår med samma belopp som för

innehavare av landskapstjänst eller -befattning.

Har den arbetsinkomst, enligt vilken storleken av arbetarens

pension skall beräknas, minskats till följd av frånvaro från arbetet

eller nedsatt arbetsförmåga eller på grund av att arbetaren råkat i

lägre avlönat arbete än det, i vilket han varit före uppnådd pen-

sionsålder, bör medelarbeitsinkomsten för kalenderåret beräknas så-

lunda, att den verkliga arbetsinkomsten ökas med ett så stort belopp,

som arbetaren till följd av nämnda orsaker anses hava gått förlustig.

Såvida arbetaren uti de i 2 § 2 mom. nämnda fallen icke stått de fem

närmaste kalenderåren uti det i 1 § nämnda arbetsförhållandet, skall

pensionen beräknas enligt hans uppskattade medelårsinkomst i landska-

pets eller statens tjänst.

Tio pensionsår berättiga till tio trettiondedelar av fullt pen-

sionsbelopp och varje därpå följande fullt pensionsår ytterligare till

en trettiondedel därav, intill dess full pensions belopp uppnås, vare

mot därpå följande tjänstetid icke medför rätt till större pension.

Arbetare kan erhålla uti de i 2 § 2 mom. omnämnda fallen full pension

oberoende av pensionsårens antal.

Vad uti riket är eller varder stadgat angående storleken av de

pensioner, som för visst eller vissa år skola utbetalas, gälle även

för motsvarande pensioner i landskapet.

7 §.

Angående ersättning, som skall till arbetare erläggas på grund av

kroppsskada eller sjukdom, vållad av olycksfall i arbetet, gäller

vad därom särskilt är eller varder stadgat, dock sålunda, att arbete-

re, som av sådan orsak är tvungen att såsom oförmågen till arbete läm-

na landskapets arbete, efter eget val erhåller antingen livränta en-

ligt lagarna om ersättning för olycksfall eller ock sådan pension,

till vilken han enligt denna landskapslag är berättigad.

8 §.

Arbetare, som dömts till förlust av medborgerligt förtroende, äger

icke rätt att för pension tillgodoräkna sig därförinnan i landskapets

eller statens arbete tillbragt tid.

9 §.

Önskar arbetare, som från landskapets arbete avgått eller blivit

därifrån avskedad, erhålla pension, inlämna inom ett år efter det

han lämnat sagda arbete skriftlig pensionsansökan till landskapsnäm-

den. Inlämnas icke ansökan om pension inom sagda tid, är rätten till

pension förverkad, därest icke sökanden visar, att han på grund av

laga skäl icke kunnat inlämna sådan ansökan.

10 §.

Till pensionsansökan skall fogas, förutom vederbörligt bevis över

sökandens ålder, intyg av den myndighet, som lett arbetet, utvisande

att sökanden varit anställd i sådant landskapets arbete, som berätti-

gar till pension, arbetets art, arbetsveckornas antal och sökandens

arbetsinkomst under de närmast föregående fem kalenderåren, uträknad

på sätt i 6 § stadgas.

Har arbetare under olika tider varit anställd i två eller flere

myndigheter underlydande arbete, skall intyg utfärdas av envar av

dess myndigheter.

11 §.

Till ansökan om pension på grund av oförmåga till arbete skall bi-

332
fogas läkareintyg utredande sådan oförmåga.

12 §.

Pension beviljas och pensionsbrev utfärdas av landskapsnämnden.

13 §.

Ansöker någon, att honom förvägrats sådan pension, vartill han är lagligen berättigad, söke ändring i beslutet hos högsta förvaltningsdomstolen inom trettio dagar efter delfåendet.

14 §.

Pension utbetalas av landskapsnämndens kamreraravdelning månadsvis i början av månaden så länge pensionstagaren lever. Pension erlägges även för hela den månad, varunder pensionstagare avlidit.

Har pensionsbelopp icke lyftats inom tre år räknat från förfallodagen, inbesparas detsamma till landskapet.

15 §.

Rätt till pension upphör, då pensionstagare

a) går förlustig medborgarskap i riket;

b) utan avbrott vistats i utlandet tre år och icke av landskapsnämnden berättigats att under denna tid uppbära pension;

c) utan vederbörligt tillstånd inträder i främmande makts tjänst;

samt

d) dömes till förlust av medborgerligt förtroende för alltid eller för viss tid.

Därest den, som förlorat medborgarskap i riket, återvunnit detsamma ävensom då pension förverkats av orsaker, som ovan i punkterna b) och c) nämnas, kan landskapsnämnden på ansökan återgiva rätt till pension, men vare likväl de olyftade pensionsbeloppen förverkade.

Till pensionstagare, som undergår ovillkorligt frihetsstraff, erlägges för strafftiden icke pension.

16 §.

Landskapsnämndens kamreraravdelning äger tillse, att till person, som gått sin rätt till pension förlustig, därefter icke utbetalas pension.

Pensionstagare är skyldig att, innan han får lyfta pension, föreläggas den utredning, som tilläventyrs befinnes vara erforderlig för iakttagande av stadgandet i föregående moment.

17 §.

Har pensionstagare avlidit, skall hans pensionsbrev återställas.

Pensionsbrev, som uppvisas för lyftande av pension, efter det rätt till uppbärande av pension förverkats, skall vederbörligt fräntagas.

Har rätt till uppbärande av ett eller flere pensionsbelopp blivit förverkad, skall anteckning därom göras i pensionsbrevet.

18 §.

För pension erforderliga handlingar och intyg bör arbetare erhålla av landskapsmyndigheterna avgiftsfritt.

19 §.

At arbetare, anställd uti sådant landskapets arbete, som berättigar till pension, skall utfärdas arbetsbok, varom landskapsnämnden äger meddela närmare föreskrifter.

20 §.

Denna landskapslag tillämpas från den 1 januari 1947.

Mariehamn den 15 oktober 1947.

På landskapsnämndens vägnar:

Lantråd

Viktor Strandfält

Viktor Strandfält.

Landskapssekreterare

Ch. Stormbom
Ch. Stormbom.

LAGUTSKOTTETS betänkande № 9/1947 med anledning

ning av landskapsnämndens framställning till Ålands landsting med förslag till landskapslag angående landskapsförvaltningen underlydande arbetares uti landskapet Åland rätt till pension.

№ 9/1947.

Med anledning av förenämnda framställning, varöver landstinget inbegärt lagutskottets utlåtande, får utskottet vördsammast framhålla följande:

Det ligger i sakens natur, att i landskapets arbete anställda arbetare skola tillförsäkras samma pensionsförmåner som tillkomma arbetare, anställda i statens arbeten. Att frågan icke tidigare ordnats i lagstiftningsväg inom landskapet får väl anses bero därpå, att någon landskapets arbetare ännu icke uppnått pensionsåldern och att saken till följd därav icke varit aktuell. Utskottet äger icke kännedom om, huruvida frågan om utbetalning av arbetarpension ur landskapsmedel nu skulle aktualiserats, men det synes under alla omständigheter välbetänkt att lagstifta på området för att utan dröjsmål kunna möta de krav, som förr eller senare komma att resas mot landskapet.

Lagförslaget bygger helt naturligt på rikslagstiftningens stadganden i ämnet. Då rikets förordning av den 17 juni 1925 särskilda gånger undergått förändringar antecknas till upplysning, att §§ 1, 2, 3 och 5 äro överensstämmande med motsvarande lagrum i förordningen av den 7 juni 1946, § 6 med motsvarande paragraf i förordningen den 16 april 1943, § 4 med samma paragraf i dess lydelse enligt förordningen den 22 december 1938, under det att förslaget från och med § 7 följer förordningen av den 17 juni 1925.

I sak har utskottet ansett sig böra göra endast den anmärkningen, att mom. 2 i § 1 är överflödigt och kan utgå ur texten. Då nämligen enligt förslaget § 1 mom. 4 den tjänstetid, under vilken landskapets arbetare varit i statens arbete, skall jämföras med tjänstetiden i landskapets arbete, behöver det icke särskilt angivas, att landskapslagen gäller även arbetare, som utfört sitt arbete såsom arbetspliktig i statens arbete.

I § 1 mom. 3 (förslagets) bör efter ordet "utkomst" inskjutas orden "av landskapets arbete".

Hänvisande till ovensagda får utskottet därför för landstinget vördsammast föröslå,

att landstinget ville godkänna lagförslaget, dock sålunda,

att § 1 mom. 2 utelämnas och att § 1 mom. 3 erhåller följande lydelse:

Arbetare i landskapets tjänst anses erhålla sin huvudsakliga utkomst